

Zwanger, Bevallen, een Kind!

**Cursus voor alle aanstaande
ouders**

Aya Crébas

Programma

- Voorstellen, ZBK gezamenlijk project
- Optimale preventie begint voor de geboorte
- Geboortecultuur en 'nieuwe Nederlanders'
- Doelstellingen, opzet en inhoud ZBK
- Samenwerking
- Bereik binnen doelgroep, diversiteit?
- Extra inzet nodig voor bereiken *alle* aanstaande ouders

Voorstellen

Aya Crébas (onderwijskundige)

Crébas Communicatie, Cultuur en Gezondheidszorg:
zelfstandig onderzoeker perinatale voorlichting en
(interculturele) communicatie; ontwikkeling
methodieken en materialen voor professionals

Publicatie: Handboek coaching aanstaande ouders (Assen,
2006), o.a. gebaseerd op onderzoek Zwanger tussen twee
culturen (Amsterdam, 2001)

Aya.Crebas@kpnplanet.nl

ZBK een gezamenlijk project

ZBK is ontwikkeld door Sylvia Nossent
(ontwikkelingspsycholoog) en mij samen

Achtergronden Sylvia:

docent/onderzoeker ASW universiteit Utrecht

promotie: babyonderzoek

voorzitter stichting Babywerk

bestuur sectie Het Jonge Kind, NIP

BabyBiz, Pedagogisch Advies:

babyontwikkeling en babycommunicatie

ontwikkelt methodieken, materialen voor professionals
die met jonge kinderen en hun gezinnen werken

S.Nossent@babybiz.nl

Achtergronden

Cursus ZBK kwam voort uit project op initiatief van:

Aya Crébas evaluatieonderzoek (2009) ontwikkelaar (2009 – heden)

Sylvia Nossent projectleider (2008 – heden) en ontwikkelaar (2009 – heden)

Noortje Tan evaluatieonderzoek (2009), signalering (2010) pilotonderzoek (2011)

Project mede mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van DMO Amsterdam, JGZ-Kennemerland en Stichting Kinderpostzegels Nederland (SKN)

Optimale preventie begint voor de geboorte

- Steeds meer uit onderzoek bekend
- Terug te vinden in doelstellingen, opzet + inhoud ZBK
- Gedeelde visie met project De zwangere centraal
- Preventie ook door vergroten bereik binnen doelgroep

Nederlandse geboortecultuur

- Typerend: visie op preventie, gezondheidsbevordering en stimuleren zelfvertrouwen en zelfzorg (empowerment) bij a.s. moeder
- Komt tot uiting in verloskundige zorg
- & in beleid rond aanbod zwangerschapsgym of –cursus
  - ‘gymmen’ bescheiden onderdeel
  - doel: vergroten zelfvertrouwen + zelfzorg aanstaande moeders
  - voorbereiding bevalling met ontspanning en ademhalingsoefeningen en informatie over verloop bevalling
  - informatie over zwangerschap, kraambed en borstvoeding

Zwangerschaps cursus en nieuwe Nederlanders

- Vanuit visie op preventieve belang zwangerschapsgym/ cursus:
  - Vele pogingen ondernomen om ook de nieuwe Nederlanders te bereiken
  - Door het hele land, vanaf de jaren zeventig vorige eeuw

Voorbeeld van 'good practice'

- Jarenlang succesvolle cursus Amsterdam voor Turkse en Marokkaanse a.s. moeders. Trok ook vrouwen uit andere Arabischtalige landen (Tunesië, Egypte), Suriname en Antillen
- Samenwerking met Turkse en Marokkaanse Vetc-ers (voorlichters eigen taal en cultuur) mede bepalend voor succes
- Uit mijn onderzoek: voorbeeld van 'good practice' (tot op vandaag leerzaam)

De 'roots' van ZBK

Grote informatiebehoefte allochtone a.s.
moeders leidde tot ontwikkeling van:

- zwangerschapskursus met aansluitend
- extra informatiebijeenkomsten over o.a. thuis bevallen, de verloskundige en het consultatiebureau en communicatie in de zorg

Opzet cursusprogramma ZBK

- Vanuit deze opzet is ZBK ontwikkeld voor alle a.s. ouders ('autochtoon' en 'allochtoon'):
  - een reeks bijeenkomsten voor beide partners (de z.g. A-delen)
  - een reeks bijeenkomsten voor alleen de a.s. moeders (de z.g. B-delen: lijkt op zwangerschapskursus)
  - een bijeenkomst voor mannen over de veranderingen door het nieuwe vaderschap

Doelstellingen ZBK breder

- Bijdragen aan preventie en gezondheidsbevordering
- Stimuleren zelfvertrouwen, zelfzorg en (kunnen) nemen eigen verantwoordelijkheid (empowerment)
- Ondersteunen bij transitie naar ouderschap (nieuw)

Inhoud cursus

Stressmanagement (met signalering/verwijzing bij depressies en angsten)

Preventie van vermoeidheids-, rug- en bekkenklachten

(met signalering/verwijzing bij problemen; specifiek voor de a.s. moeders)

Begeleiding zwangerschap en voorbereiding op de

bevalling (stimuleren reële verwachtingen, vergroten draagkracht en zelfbeschikking; beide a.s. ouders, meer voor a.s. moeders)

Gezamenlijke voorbereiding nieuwe ouderschap (balans

privé, zorg en werk (beide a.s. ouders)

Communicatie met de (ongeboren) baby, ondersteunen

(prenatale) hechting tussen ouders en baby (beide a.s. ouders)

ZBK als aanbod via OKC/CJG

- Professionals verbonden aan OKC/CJG als cursusdocenten: verloskundige, JGZ-verpleegkundige, lactatiekundige, opvoedkundige
- Bewegingsdocent voor onderdelen cf. zwangerschaps cursus (veelal via thuiszorg)

Implementatie ZBK

- Implementatie ZBK vindt plaats vanuit samenwerking en in aansluiting bij:
  - voorlichting door verloskundigen
  - aanbod zwangerschaps cursussen (veelal via de thuiszorg)
  - beleid gemeenten rond prenatale voorlichting
  - beleid gemeenten rond OKC/CJG

Samenwerking onmisbaar

- Ervaringen mee op gedaan in 2010: pilot in regio Kennemerland en in Amsterdam
- In 2011 ZBK regulier aanbod gemeente Amsterdam via enkele OKC
- Wordt gewerkt aan bredere implementatie (met evt. aangepaste versie)

Welke a.s. ouders zijn bereikt?

- Pilot (gegevens vooral Amsterdam): ZBK trekt aanstaande ouders met een sociale, culturele en etnisch diverse achtergrond
- Over de religieuze diversiteit: geen gegevens, wel veronderstellingen (onderzoek Zwanger tussen twee culturen + vanuit ZBK's werkgroep allochtone gezinnen, 2010)

Opleiding en inkomen

Opleidingsniveau:

Lager onderwijs: 18 %

MBO: 29 %

HBO: 25 %

Universitair: 28 %

Werk:

Niet werkzaam: 27 %

38 uur of minder per week: 34 %

meer dan 38 uur per week: 37 %

Inkomen:

50% gezinsinkomen van meer dan 3500 uur bruto p/m

Diverse groep

- De groepen bestaan uit vrouwen én mannen
- Etnische achtergronden:
  - 65% Nederland geboren (inclusief personen uit 2de en 3de generatie niet-westerse allochtonen)
  - 11% ander Europees land
  - 24% buiten Europa

Is dit bereik optimaal?

- Bereik kan beter onder groepen met een verhoogd risico op perinatale morbiditeit en mortaliteit
- Niet-medische factoren hebben hier grote invloed op, o.a.:
  - laaggeletterdheid (ook door anderstaligheid)
  - lage sociaal economische status (vaak combinatie)
  - Laat in zorg komen

Laaggeletterdheid, etnische en sociale diversiteit

- Oorspronkelijke inzet volstaat niet meer: het i.s.m. Vetc-ers bereiken van vooral Turkse en Marokkaanse groepen
- Etnische diversiteit groot: 240 ethniciteiten: 20% allochtoon, 9% westerse en 11% niet-westerse herkomst
- Laaggeletterde autochtone groepen (vaak met lage sociaal economische status) behoren ook tot de risicogroepen

Toename diversiteit verwacht

Naast traditionele groepen (Turks, Marokkaans, Surinaams) snelle toename nieuwe groepen, vooral uit: Polen, voormalige Sovjet-Unie, China, Afghanistan, India (Forum Factsheet, oktober 2010)

Extra inzet nodig

- Voor vergroten zelfvertrouwen en de ondersteuning bij de transitie naar het ouderschap ook bij risicogroepen zijn er aanpassingen nodig:
- Toegankelijkheid vergroten met ‘visuele versie’ van ZBK
  - geschikt voor laaggeletterden (vergevoerde plannen)
  - met eigen aanbod voor vrouwen en mannen (aantrekkelijker voor o.a. meer orthodoxe moslims)
- Voor vroeger in zorg komen en vergrootten bereik:
  - Betrekken professionals als in project De zwangere centraal en organisaties namens ‘nieuwe Nederlanders’.

Reacties, vragen?

Dank voor uw aandacht!